

Folketingets Social- og Indenrigsudvalg

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sim@sim.dk
www.sim.dk

Sagsnr.
2015 - 7242

Folketingets Social- og Indenrigsudvalg har d. 01.10.2015 stillet følgende spørgsmål nr. 111 (alm. del) til social- og indenrigsministeren, som hermed besvares.

Doknr.
276401

Spørgsmål nr. 111:

Dato
22-10-2015

"Vil ministeren indhente de fornødne oplysninger, der kan give udvalget et samlet overblik over de gange kommunalbestyrelsesmedlemmer er blevet pålagt tvangsbøder historisk set, dvs. siden det har været muligt at pålægge kommunalbestyrelser tvangsbøder, fordelt på ressortområder og med en angivelse af, hvad der har været anledningen, og evt. hvem der har taget initiativ til udstedelse af tvangsbøder?"

Svar:

1. Det følger af § 50 b, jf. § 53, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse, at Statsforvaltningen og Social- og Indenrigsministeriet kan pålægge ansvarlige kommunalbestyrelsesmedlemmer tvangsbøder, hvis en kommunalbestyrelse undlader at udføre en handling, som den efter lovgivningen er forpligtet til at udføre.

Bestemmelsen er affattet ved lov nr. 381 af 28. maj 2003 og ændret ved § 9, nr. 5, i lov nr. 542 af 24. juni 2005. Bestemmelsens indhold svarer til § 61, stk. 2, i den før den 1. januar 2004 gældende lov. Den hidtil gældende § 61, stk. 2, blev affattet ved lov nr. 210 af 6. maj 1984.

Muligheden for at anvende tvangsbøder over for en kommunalbestyrelse som led i tilsynet med kommunerne kan dog spores længere tilbage. Muligheden indgik således i den første lov om kommunernes styrelse, som trådte i kraft den 1. april 1970. Før dette gav de dagældende regler i købstadskommunalloven og landkommunalloven ligeledes mulighed for at anvende tvangsbøder, jf. Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 1968, side 117f.

Formålet med anvendelse af tvangsbøder er at fremtvinge opfyldelsen af en handlepligt for kommunalbestyrelsen. Tvangsbøder kan således ikke anvendes som en straf for en eventuel konstateret overtrædelse af lovgivningen. I den situation kan bøder efter § 61 i lov om kommunernes styrelse være aktuelle, jf. her under pkt. 4.

Det er en betingelse for at anvende tvangsbøder, at det er muligt at angive den beslutning, som kommunalbestyrelsen efter lovgivningen er forpligtet til at træffe, eller de foranstaltninger, som kommunalbestyrelsen efter lovgivningen er forpligtet til at gennemføre. En ulovlighed skal fremtræde med en vis klarhed (klarhedskriteriet).

2. Social- og Indenrigsministeriet har i anledning af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Statsforvaltningen om Statsforvaltningens anvendelse af bl.a. tvangsbøder siden 1. januar 2007. Statsforvaltningerne - som pr. 1. juli 2013 er blevet samlet i en enhed - blev oprettet pr. 1. januar 2007.

Statsforvaltningen har i den forbindelse oplyst over for ministeriet, at Statsforvaltningen og de tidligere regionale statsforvaltninger i perioden siden den 1. januar 2007 ikke har truffet afgørelse om anvendelse af tvangsbøder over for kommuner og regioner.

Social- og Indenrigsministeriet kan herudover oplyse, at de tidligere tilsynsråd før den 1. januar 2004, hvor tilsynsrådene blev nedlagt, bl.a. traf beslutning om at pålægge eller at ville pålægge tvangsbøder i følgende tilfælde:

- Tilsynsrådet for Fyns Amt traf beslutning om at ville pålægge en kommunalbestyrelse tvangsbøder, hvis der ikke blev meddelt aktindsigt i en bestemt rapport inden for en nærmere angiven frist (Tilsynsrådet for Fyns Amt brev af den 14. april 1983)
- Tilsynsrådet for Viborg Amt pålagde de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der havde stemt for en beslutning om ikke at anvende den sociale rådgivning inden for et bestemt område i kommunen, tvangsbøder på 250 kr. pr. dag (Tilsynsrådet for Viborg Amts brev af 27. februar 1989)
- Tilsynsrådet for Københavns Amt pålagde de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der havde stemt for en beslutning om at fortsætte med at undlade at anvise lejligheder til flygtninge i alment byggeri, tvangsbøder på 300 kr. pr. dag (Tilsynsrådet for Københavns Amts brev af 7. august 1993).

Der henvises til Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2010, s. 446ff.

3. Social- og Indenrigsministeriet har i anledning af spørgsmålet videre søgt på relevante søgeord i ministeriets nuværende og tidligere journaliseringssystemer. Dette har muliggjort søgning på sager tilbage til 1992.

Ministeriet har videre søgt på relevante søgeord i ministeriets resumédatabase, som indeholder udvalgte sager tilbage til 1981.

Ministeriet har som følge heraf fundet to sager, hvor ministeriet har pålagt de ansvarlige medlemmer af en kommunalbestyrelse tvangsbøder.

- Medlemmer af nogle kommunalbestyrelser, der var ansvarlige for, at kommunerne ikke indberettede oplysninger med cpr-numre til brug for Danmarks Statistik, blev af ministeriet pålagt tvangsbøder på 200 kr. pr. dag. Dette udløste et sagsanlæg fra kommunerne mod Danmarks Statistik, hvor Danmarks Statistik blev frifundet. Herefter indsendte kommunerne oplysningerne og tvangsbøderne, der var suspenderet under sagen, bortfaldt (for eksempel Indenrigsministeriets brev af 15. august 1978 og Højesterets dom af 19. november 1981 (Ugeskrift for Retsvæsen, 1982, side 35)).
- Ved brev af 25. juni 2004 stadfæstede det daværende Indenrigs- og Sundhedsministerium en statsatmands afgørelse om at pålægge 12 medlemmer af en kommunalbestyrelse tvangsbøder som følge af kommunens indgåelse af tidsbegrænsede lejekontrakter i forbindelse med anvisning af boliger til flygtninge efter integrationsloven. Østre Landsret tiltrådte ved dom af 28. august 2006 ministeriets afgørelse om pålæg af tvangsbøder og frifandt ministeriet i en sag anlagt af kommunalbestyrelsen (Ugeskrift for Retsvæsen, 2006, side 3200/2).

Der kan her yderligere henvises til Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2010, s. 446f.

4. Som omtalt under pkt. 1 er der efter lov om kommunernes styrelse ud over tvangsbøder også bl.a. mulighed for at pålægge et kommunalbestyrelsesmedlem bøde.

Efter lovens § 61 kan et kommunalbestyrelsesmedlem, der gør sig skyldig i grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører, således straffes med bøde. Simpel uagtsom pligttilsidesættelse straffes dog ikke.

Bestemmelsen omfatter både aktiv handling og tilfælde af pligtforsømmelser og undladelse af at opfylde en handlepligt.

Som det fremgår, skal der være tale om grove pligttilsidesættelser, der skal være begået med forsæt eller grov uagtsomhed. Kommunalbestyrelsesmedlemmer ifalder således normalt ikke ansvar ved at gå imod en indstilling fra forvaltningen.

Det er anklagemyndigheden, der vurderer, om der skal rejses tiltale, og det er domstolene, der idømmer det pågældende kommunalbestyrelsesmedlem en bøde. Dette sker under iagttagelse af de retssikkerhedsmæssige garantier, der i øvrigt gælder i forbindelse med behandlingen af straffesager.

Det var indtil den 1. januar 2004 et krav, at der forelå en begæring om tiltalerejsning fra tilsynsmyndigheden for, at anklagemyndigheden kunne rejse tiltale. Formålet med at ophæve bestemmelsen var bl.a. at undgå, at tilsynsmyndigheden skal foretage en vurdering, som anklagemyndigheden har større erfaring i og bedre mulighed for at foretage.

Lovforslaget, hvorved påtalebestemmelsen blev ophævet, blev enstemmigt vedtaget, jf. lov nr. 381 af 28. maj 2003 og lovforslag nr. L 188, FT 2002-03.

Lovens § 61 er blevet anvendt i flere tilfælde siden 1984, hvor bestemmelsen blev indført:

- Det daværende tilsynsråd for Nordjyllands Amt begærede tiltale rejst mod en borgmester og to gruppeformænd som følge af en kommunes ulovlige støtte til et kongrescenterprojekt. Tilsynsrådet havde udtalt, at kommunen ikke lovligt kunne støtte projektet. Desuagtet indsatte borgmesteren 5 mio. kr. på en bankkonto som sikkerhed for lånet, som senere blev udvidet og forlænget med tiltrædelse af formændene for de to største grupper i kommunalbestyrelsen. Ud over den ulovlige støtte forelå tilsidesættelser af enkelte bestemmelser i lov om kommunernes styrelse. Borgmesteren blev idømt en bøde på 10.000 kr., mens de to gruppeformænd hver blev idømt en bøde på 5.000 kr. (Tilsynsrådet for Nordjyllands Amts brev af 27. juni 1988 og Terndrup Rets dom af 3. februar 1989).
- Borgmesteren og formanden for teknisk udvalg havde besluttet at nedpløje ilanddrevet olie i strandkanten på trods af tilkendegivelser fra det daværende amtsråd om, at det var i strid med miljøbeskyttelsesloven. Det daværende tilsynsråd for Ringkjøbing Amt begærede tiltale rejst mod de pågældende. De pågældende blev hver idømt en bøde på 5.000 kr. (Tilsynsrådet for Ringkjøbing Amts brev af 8. juni 1989, Ringkjøbing Rets dom af 24. august 1989 og Vestre Landsrets dom af 16. november 1989).
- Efter at en kommunes tekniske udvalg i februar 1987 havde meddelt en industrivirksomhed påbud om at overholde udledningskrav, blev udvalget af forvaltningen løbende orienteret om virksomhedens fortsatte ulovlige udledning, ligesom forvaltningen gav udvalget forslag til reaktionsmulighed. I juni 1989 anmodede Miljøstyrelsen tilsynsrådet om at foranledige, at der blev rejst tiltale mod medlemmerne af udvalget for groft at have tilsidesat pligterne efter miljøbeskyttelsesloven i forbindelse med tilsynet. Det daværende tilsynsråd for Viborg Amt anmodede herefter om, at der blev rejst tiltale mod udvalgsmedlemmerne. De pågældende blev idømt bøder på 2.000, henholdsvis 1.000 kr. Det udtaltes i dommen, at der ved straffens udmåling måtte tages et stort

hensyn til det pres, som ”borgmesteren som selvbestaltet ekstra medlem af udvalget uden ansvar lagde på de tiltalte”. (Tilsynsrådet for Viborg Amts brev af 30. august 1989 og Skive Rets dom af 17. juni 1992).

- Et teknisk udvalg havde meddelt en virksomhed en ulovlig dispensation efter kommuneplanloven. Da udvalget tidligere havde meddelt tre ulovlige og ugyldige byggetilladelser til den samme virksomhed, anmodede tilsynsrådet om, at der blev rejst tiltale mod de ansvarlige udvalgsmedlemmer. Udvalgets formand og næstformand blev idømt bøder på 5.000 kr. Uanset, at kommunens bygningsinspektør havde tilkendegivet, at dispensationen kunne gives, fandtes de pågældende at have udvist en sådan skødesløshed, at det måtte karakteriseres som en grov tilsidesættelse af deres pligter. Et tredje udvalgsmedlem, der havde deltaget i afgørelsen, blev frifundet, idet vedkommende kun havde været medlem af kommunalbestyrelsen i et halvt år og ikke havde kendskab til de tidligere ulovlige og ugyldige byggetilladelser. (Tilsynsrådet for Vestsjællands Amt brev af 22. april 1991 og Højesterets dom af 29. marts 1993 (Ugeskrift for Retsvæsen 1993, side 482)).
- Medlemmer af en kommunes økonomiudvalg og et stående udvalg blev frifundet for overtrædelse af lovens § 61. De tiltaltes bevillingskontrol var ikke fuldt ud tilstrækkelig, men efter en samlet vurdering fandtes medlemmerne ikke at have gjort sig skyldige i grov tilsidesættelse af deres pligter som udvalgsmedlemmer. Retten lagde navnlig vægt på, at de tiltalte blev ført bag lyset af borgmesteren og dele af embedsværket vedrørende kommunens økonomi, og at de tiltalte ikke modtog nogen oplysninger om det løbende forbrug. (Retten i Hillerøds dom af 29. november 2007).

Der henvises til Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2010, s. 537ff.

5. Social- og Indenrigsministeriet kan endelig for fuldstændighedens skyld oplyse, at der ud over tvangsbøder og bøder, jf. hhv. § 50 b og § 61 i lov om kommunernes styrelse, som led i det kommunale tilsyn med kommunerne er mulighed for at annullere og suspendere en klart ulovlig kommunal beslutning, jf. § 50 a i lov om kommunernes styrelse.

Herudover er der mulighed for at anlægge erstatningssag mod et kommunalbestyrelsesmedlem, som er ansvarligt for, at kommunen er påført et tab, jf. § 50 c i lov om kommunernes styrelse, og at frafalde at anlægge erstatningssag mod et kommunalbestyrelsesmedlem mod indbetaling af erstatningsretlig bod, jf. § 50 d i lov om kommunernes styrelse.

Det er en betingelse for at kunne statuere erstatningsansvar, at der som følge af et eller flere kommunalbestyrelsesmedlemmers uforsvarlige adfærd, der kan tilregnes den enkelte som forsætlig eller uagtsom, er opstået et tab for kommunen.

Der henvises til Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2010, s. 451ff og 458ff

Med venlig hilsen
Karen Ellemann